

Затверджено  
рішенням вченої ради економічного  
факультету  
прот. №   1   від   02.09.2024  

Рекомендовано  
на засіданні кафедри  
економіки та управління виробничим і  
комерційним бізнесом  
прот. №   1   від   02.09.2024  

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ  
**ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ  
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

**1 сем. 2024-2025 н.р.**

**Аспіранти**

**Лекції: за розкладом**

**Практики: за розкладом**

освітній рівень третій (доктор філософії)  
галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки  
спеціальність 051 Економіка

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу

1. Викладач:

Лектор: Токмакова Ірина Василівна (доктор економічних наук, професор), Контакти: +38 (057) 730-10-96, e-mail: <a href="mailto:tokmakova_iv@kart.edu.ua">tokmakova_iv@kart.edu.ua</a> , <a href="mailto:it.tokm@ukr.net">it.tokm@ukr.net</a>
---

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 12.40-14.00
---

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейербаха, 7, 3 корпус, 5 поверх, 505 аудиторія.
--

Веб сторінка курсу: <a href="http://do.kart.edu.ua/">http://do.kart.edu.ua/</a>
---

Додаткові інформаційні матеріали: <a href="http://metod.kart.edu.ua">http://metod.kart.edu.ua</a>
---



# ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

**1 сем. 2024-2025 н.р.**

**Аспіранти**

**Лекції: за розкладом**

**Практики: за розкладом**

**Викладач:**

**Лектор:** Токмакова Ірина Василівна

**Контакти:** +38 (057) 730-10-96, e-mail: tokmakova\_iv@kart.edu.ua, it.tokm@ukr.net

**Години прийому та консультацій:** 12.40-14.00 понеділок

В умовах глобалізації і становлення постіндустріального суспільства економісти в більшій мірі звертають свій погляд на теорії інституціонального напрямку, які у своєму арсеналі поряд з економічними методами застосовують соціологічний, правовий, політологічний інструментарій дослідження. Інститути є ключем для розуміння взаємин між суспільством і економікою та впливу цих взаємин на економічне зростання. В остаточному підсумку, інститути виступають фундаментальним фактором функціонування економічних систем у довгостроковій перспективі.

Для трансформаційної економіки інститути є критичним бар'єром, адже вони або створюють стимули для бізнесу і відповідають основоположним принципам соціально-ринкової економіки або стають перепоною прозорим бізнесовим транзакціям внаслідок значного зростання витрат. Інститути знижують транзакційні витрати підприємців за допомогою стабілізаційних факторів.

Розширення об'єкту інституційного аналізу та включення до нього норм, правил, форм організаційної поведінки, інститутів дозволяє обґрунтувати необхідні зміни і розробити комплекс заходів, спрямованих на прискорення завершення економічних перетворень.

## ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

1. Заплановані загальні компетентності (ЗК), фахові компетентності (СК) та результат навчання (РН):

ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 02 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 03 Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 04 Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК 05 Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

СК 01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК 02 Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами

СК 06 Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей

СК 07 Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН04. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямків, критично аналізувати результати

власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

PH09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

## Чому ви маєте обрати цей курс?

Мета курсу «Інституційний аналіз економічного розвитку» полягає у формуванні у аспірантів розгорнутого уявлення про історію, становлення та поточний розвиток нової інституціональної теорії, а також у формуванні вмій і навичок роботи з інструментарієм інституційного аналізу. Інституціональний аналіз дозволяє визначити структуру існуючих інститутів і оцінити виконання ними функцій методами економічної теорії. Він спрямований на оцінку ефективності функціонування як інститутів з точки зору окремих індивідів та їх груп, так і впливу досліджуваних інститутів на умови створення вартості в економіці (умови зростання суспільного добробуту).

В результаті вивчення дисципліни «Інституційний аналіз економічного розвитку» ви навчитесь аналізувати формальні та якісні моделі інституціональних процесів; володітиме навиками рішень задач і технікою системного аналізу інститутів; складати «інституціональний атлас».

Від здобувачів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях економічного аналізу.

Викладач і його колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто -у робочий час.

## Організація навчання

Цей курс дає аспірантам глибоке розуміння методів інституційного аналізу економічного розвитку.

Кількість кредитів ECTS – 6.

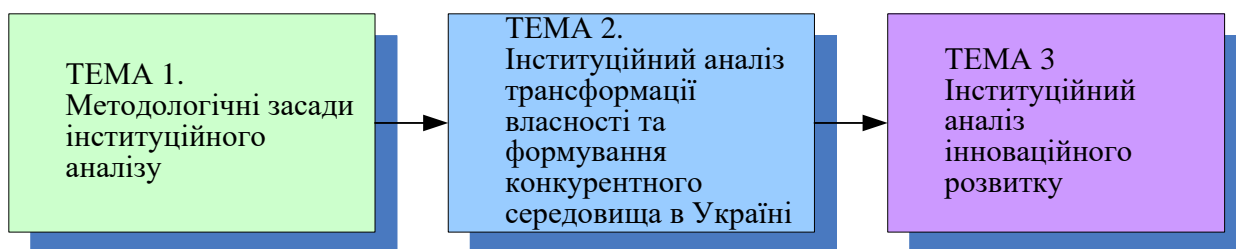
Лекції – 6 годин.

Практики – 30 годин.

Самостійна робота – 243 годин.

Курс супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Аспіранти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та розробки індивідуальних завдань.

## Теми курсу «Інституційний аналіз економічного розвитку»



«Інституційний аналіз економічного розвитку»/ схема курсу

<b>Поміркуй</b>	Лекції	<b>Виконай</b>
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Семінарські заняття курсу передбачають вирішення проблемних практичних ситуацій та презентацію індивідуальних завдань. Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у аспірантів інформаційну та комунікативну компетентності.

### Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку лекційного або практичного заняття.

### Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
	2	<a href="#">Лекц.№1</a> . Методологічні засади інституціонального аналізу	2	ПР-1 Інститути в економічному аналізі
	2	<a href="#">Лекц.№2</a> . Інституціональний аналіз трансформації власності та формування конкурентного середовища в Україні	2	ПР-2 Теорія трансакційних витрат
	2	<a href="#">Лекц.№3</a> . Інституційний аналіз	2	ПР-3 Теорія контрактів

		інноваційного розвитку		
			2	ПР-4 Теорія прав власності
			2	ПР-5 Інституційна динаміка
			2	ПР-6 Аналіз приватизаційних процесів
			2	ПР-7 Становлення корпоративної системи
			2	ПР-8 Розвиток системи соціальної відповідальності
			2	ПР-9 Корпоративне управління
			2	ПР-10 Реформа держпідприємств
			2	ПР-11 Аналіз чинників та проблем інноваційного розвитку
			2	ПР-12 Структурно-інституційний аналіз інноваційної інфраструктури
			2	ПР-13 Оцінка інноваційної діяльності
			2	ПР-14 Інвестиції в інноваційну діяльність
			2	ПР-15 Сприяння інноваційному підприємництву в малому та середньому бізнесі
	2	Диференційований залік		

### Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) аспіранта, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<b>Відмінно</b> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<b>Дуже добре</b> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<b>Добре</b> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<b>Задовільно</b> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<b>Достатньо</b> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<b>Незадовільно</b> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<b>Незадовільно</b> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

#### Завдання на самостійну роботу:

- Аспірантам пропонується обрати один з 8 варіантів тем для виконання індивідуального завдання у вигляді реферату і електронної презентації впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **50 балів**. За вчасне та частково вірне виконання – від 35 до 15 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Аспіранти мають прорецензувати одну роботу іншого студента або групи впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

#### **Теми самостійної роботи**

№ з/п	Назва теми
1	Інститути в економічному аналізі
2	Методи інституціональної економічної теорії
3	Базові категорії основних напрямків сучасного інституціоналізму
4	Права власності та трансакційні витрати
5	Контракти
6	Теорія економічних організацій
7	Теорія держави і державного втручання
8	Інституціональні зміни та ефективність

#### **Індивідуальні завдання**

В якості індивідуальних завдань передбачено підготовка реферату та електронної презентації за наступними темами:

- 1 Інститути і правила. Формальні і неформальні інститути.
- 2 Трансформація формальних інститутів в Україні в 90-і роки.
- 3 Трансформація неформальних інститутів в Україні в 90-і роки.
- 4 Поведінкові передумови інституціонального аналізу.
- 5 Етичні норми і економічна поведінка.
- 6 Соціальна мотивація, формування і координація переваг.
- 7 Трансакційні витрати і специфікація (розмивання) прав власності.
- 8 Зовнішні ефекти і мінімізація трансакційних витрат.
- 9 Контракти і трансакційні витрати
- 10 Ринки, організації і права власності.
- 11 Контроль, економічна влада і ефективність організації.
- 12 Інститути і типи економічних організацій.
- 13 Традиційна теорія груп. Великі групи і колективні блага.
- 14 Малі групи. Необхідність організації, колективне і приватне благо.
- 15 Поняття інституціональної структури. Еволюція інститутів

#### Семінарські заняття:

Оцінюються за виконання завдання (до 50 балів) і ступінь залученості до вирішення ділової ситуації (до 20 балів).

#### **Залік:**

- Аспірант отримує залік шляхом накопичення балів за відвідування лекцій, виконання завдань й самостійної роботи і відповідей на залікові питання.
- Максимально можлива оцінка 100 балів

## **Викладач:**

**Токмакова Ірина Василівна** (<http://www.kart.edu.ua/kafedra-euvkb-ua/kolectuv-kafedru-euvkb-ua/tokmanova-iv-ua>) – лектор з питань інституційного аналізу економічного розвитку. Отримала ступінь д.е.н. за спеціальністю 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством» в УкрДУЗТ у 2016 році. Напрямки наукової діяльності: забезпечення сталого розвитку підприємств промисловості та транспорту; інноваційний розвиток підприємств залізничного транспорту; соціальна відповідальність бізнесу, екологізація діяльності та ресурсозбереження на підприємствах.

## **Кодекс академічної доброчесності**

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота та залік має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи аспіранти можуть консультиватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

## **Інтеграція аспірантів із обмеженими можливостями**

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції аспірантів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

## **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### **Основна**

1. Аузан О. Економіка всього. Як інститути визначають наше життя. – К.: Laurus, 2017. – 144 с.
2. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія : навч. посіб. / А. А. Ткач. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.
3. Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка : підручник / А. А. Чухно, П. І. Юхименко, П. М. Леоненко – К. : Знання, 2010. – 687 с.
4. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под ред. А. А. Гриценко. – Х. : Форт, 2008. – 928 с.
5. Конституція України [Текст] : офіц. текст : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року : станом на 1 січня 2006 року]. –К. : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.



6. Якубенко В. Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці : Монографія / В. Д. Якубенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 252 с.

7. Formation of the institutional model of public administration of post-industrial transformation of the Ukrainian industrial complex / V. Dykan, I. Tokmakova, N. Kalicheva [et al.] // International Journal of Engineering and Technology(UAE). – 2018. – Vol. 7. – No 4.3. – P. 438-444.

#### Допоміжна

1 Гайдай Т.В. Інституція як інструмент інституційного економічного аналізу // Економічна теорія. – 2006. – № 2. – С. 53-64.

2 3. Гайдай Т.В. Теорія інституційних змін Д. Норта та проблеми перехідних економік // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. – 2010. – Вип. 38–1. – С. 50-55.

3 Стретович О. Новий підхід до організації системи матеріального стимулювання праці / О. Стретович // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 1. – С. 21 – 26.

4 Вольчик В.В. Институт собственности: современные тенденции и парадоксы эволюции / В.В. Вольчик // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. Випуск 38-2, 2010. – С. 18-25.

5 Грінберг Р. Інституційні уроки ринкових трансформацій / Р. Грінберг // Економіка України. – 2011. - № 1. – С. 27-37.

6 Єфименко Т. Інституційне регулювання економічного розвитку / Т. Єфименко // Економіка України. – 2011. - № 1. - С. 16-26.

#### ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://metod.kart.edu.ua/>

2. <http://www.houseofmcdonnell.com/konspekti-lekcz/148-upravlnnya-potenczalom-pdprimstva.html>.[http://www.uz.gov.ua/press\\_center/up\\_to\\_date\\_topic/page-4/451889/](http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/page-4/451889/)

3. [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

4. <https://www.dcz.gov.ua/>

5. Експертно-аналітичний портал, присвячений тематиці корпоративної соціальної відповідальності і стійкому розвитку.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.csr-review.net](http://www.csr-review.net).

6. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.nau.kiev.ua/](http://www.nau.kiev.ua/)